

Bijlage 5 – Tuinbouw schakelt snel voor aanpak Coronacrisis

De Coronacrisis treft de tuinbouw hard. Zoveel werd de afgelopen dagen duidelijk met beeld van siertelers die oogstrijp gewas vernietigden. En de veiling die een omvangrijk deel van de aanvoer geen goede bestemming kon geven. Bij groenten en fruit loopt via retailkanalen de afzet door, maar viel de 'out of home' markt stil en zijn er diverse andere knelpunten. Om de impact van de Coronacrisis te beperken, tuigden tuinbouworganisaties de afgelopen dagen een gezamenlijke crisisorganisatie op.

1. Crisisorganisatie Tuinbouw

Tuinbouworganisaties werken ieder hard aan oplossingen voor knelpunten bij ondernemers in hun eigen deelsector. Samen pakken ze collectieve knelpunten op. Hiervoor brengt Greenports Nederland kennis en netwerk bijeen om de gezamenlijke aanpak te coördineren en faciliteren. Maandag was een gezamenlijk eerste overleg van alle organisaties. Vanuit dit Crisisoverleg ontstond een crisisorganisatie met een Regiegroep, Coördinatieteam, Communicatieteam en drie Taskforces. “Mooi om te zien dat ons netwerk en structuur in een periode als deze snel en flexibel kan schakelen. En tot eerste resultaten leidt. Samen trechteren we informatie voor een beeld van knelpunten en (te verwachten) schade. Met eensluitende en goed onderbouwde boodschappen zijn er korte lijntjes met de diverse ministeries. “Ik vertrouw erop dat we samen in deze crisisorganisatie het een en ander voor elkaar kunnen krijgen voor de ondernemers in onze sector”, zegt Jaap Bond, voorzitter van de Regiegroep Coronacrisis Tuinbouw.

2. Acute nood

De wereldwijde maatregelen om verspreiding van het Coronavirus in te dammen, veroorzaken een acute noodsituatie in de Nederlandse tuinbouw. Vraaguitval, logistieke problemen en tekort aan arbeidskrachten verstoren abrupt de cyclus van productie, handel en verkoop van vers product als bloemen, planten, groenten en fruit en zaden en jong plantgoed. De tuinbouw inventariseert welke maatregelen de sector zelf kan nemen om de eerste pijn te verzachten. Daarnaast roept de sector overheid en banken op ervoor te zorgen dat in de kern gezonde bedrijven niet het loodje leggen. Dit bericht bracht Greenports Nederland maandagmiddag naar buiten met een (onderstaand-)persbericht.

Persbericht - Tuinbouw in acute nood door Coronacrisis

Wereldwijde maatregelen om verspreiding van het Coronavirus in te dammen, veroorzaken een acute noodsituatie in de Nederlandse tuinbouw. Vraaguitval, logistieke problemen en tekort aan arbeidskrachten verstoren abrupt de cyclus van productie, handel en verkoop van vers product als bloemen, planten, groenten en fruit en zaden en jong plantgoed. De tuinbouw inventariseert welke maatregelen de sector zelf kan nemen om de eerste pijn te verzachten. Daarnaast roept de sector overheid en banken op ervoor te zorgen dat in de kern gezonde bedrijven niet het loodje leggen. Voor de komende twee maanden wordt de schade in de tuinbouw geraamd op circa 5 miljard euro.

Er is direct noodkrediet nodig van banken, om te voorkomen dat op korte termijn tuinbouwbedrijven failliet gaan. Tevens is snel herstel van het logistieke proces nodig, ook om in andere werelddelen de voedselproductie veilig te stellen. De sector werkt zelf aan een 'arbeidspool' om te voorkomen dat in Nederland gebrek aan

arbeidskrachten bij teelt, oogst en verwerking van tuinbouwproducten de nood nóg groter en langduriger maakt. Voor de middellange termijn zal de sector aanspraak maken op het 'Noodfonds' dat minister Hoekstra vorige week aankondigde om de economische crisis het hoofd te bieden. "Er is begrip voor maatregelen die verspreiding van het Coronavirus indammen. Gezondheid heeft de hoogste prioriteit; ons product draagt daar juist aan bij. De productie is echter niet zo maar te stoppen. Kosten zijn gemaakt, inkomsten vallen plots weg. Het is een drama voor de ondernemers", zegt Jaap Bond, voorzitter van het crisisteam van de tuinbouw dat bij Greenports Nederland is ondergebracht.

Verscyclus

De tuinbouw produceert en levert versproducten. Dit vergt een heel subtiel logistiek proces, dat door de Coronamaatregelen ernstig is verstoord. Versproducten zijn in Nederland nog volop te verkrijgen. Maatregelen die de luchtvaart en andere transport internationaal raken, treffen de Nederlandse tuinbouw hard. Bloemen en planten blijven in grote hoeveelheden onverkocht en worden vernietigd; prijsvorming van de totale productie ligt in de goot. Ook dreigt export van zaden en jong plantgoed te haperen; meer dan 40% van de wereldwijde groenteproductie geschiedt met Nederlandse zaden en kennis. Daarnaast bleek de afgelopen dagen dat personeel afkomstig uit Midden- en Oost-Europa naar hun thuisland terugkeert of niet naar Nederland kan komen. Er dreigt acuut tekort aan arbeidskrachten. De oogst en teelt zijn daarmee in het geding.

Gevarieerde bedrijvigheid

De tuinbouw is een gevarieerde bedrijfstak met deelsectoren die geheel eigen kenmerken hebben. De crisis heeft dan ook een heel diverse uitwerking op de (familie)bedrijven en hun medewerkers. De brancheorganisaties van de tuinbouw brengen de impact van de Coronacrisis momenteel meer in detail in beeld. Vanochtend vond in Zoetermeer een eerste overleg plaats van het crisisteam, dat als inzet heeft de impact van de Coronacrisis te beperken op deze belangrijke pijler van de Nederlandse economie. De sector kent een jaarlijkse productiewaarde van 28,4 miljard euro, een exportwaarde van 28 miljard euro en er werken zo'n 350.000 mensen.

3. Scenario's

Bij het brede crisioverleg van begin deze week kwam het verzoek om vanuit elke sector een snelle scan te maken van de te verwachten schade in de komende twee maanden. De Regiegroep kijkt ook verder vooruit en wil kunnen voorsorteren op meer scenario's. Welke impact heeft de Coronacrisis als deze drie, zes of 12 maanden voor forse ontwrichting van de tuinbouwcyclus zorgt? Elke sector wordt gevraagd te proberen daar alvast een eerste inventarisatie van te maken.

4. Raming eerste schade: 5 miljard euro

In de periode medio maart tot medio mei loopt de schade in de hele tuinbouw al snel op tot circa 5 miljard euro. Zo becijferden de tuinbouworganisaties gezamenlijk. Het bedrag is een optelsom van de schade bij veilingen, de bloemenhandel, het verlies aan afzet bij de bollen- en bomenhandel. Maar ook het wegvallen van de afzet van groenten in de out of home market en de toenemende beperkingen om zaden, jong plantgoed,

gewasbeschermingsmiddelen (waaronder ook biologische bestrijders), hommels, meststoffen en materialen voor de kassenbouw internationaal te vervoeren.

5. Taskforces Arbeid, Financiën en Logistiek

Naast genoemde directe schade, zijn er problemen met beschikbaarheid van arbeidskrachten, is de financiële nood acuut en loopt de logistiek vast. Om knelpunten scherp in beeld te krijgen om oplossingen te kunnen formuleren en vervolgens actiepunten goed te adresseren, zijn Taskforces ingesteld voor de thema's Arbeid, Financiën en Logistiek.

5.1 Taskforce Arbeid

Personeel dat plots naar het thuisland vertrekt. Of dat wegens de afsluiting van grenzen bij de Schengenlanden niet meer terug kan komen. Het zijn voorbeelden van knelpunten waar de Taskforce Arbeid aan werkt. Er is eenduidige communicatie via de werkgeverslijnen gewenst. En de Taskforce probeert vraag en aanbod van personeel te matchen. Ander aandachtspunt is de voorlichting aan buitenlandse werknemers over de Nederlandse Corona-aanpak. Bij haar werkzaamheden heeft de Taskforce aansluiting bij de gelijknamige Taskforce van LTO.

5.1.1 Werkgeverslijn Corona

Ondernemers komen in direct contact met elkaar via de netwerken van de partijen in de Taskforce Arbeid. Zo ontstaan in verschillende regio's whatsapp-pools zodat ondernemers elkaar kunnen helpen via collegiale in- en uiteen.

De Werkgeverslijn staat dagelijks werkgevers bij en organiseerde woensdag 18 maart een webinar om veel gestelde vragen te beantwoorden, bijvoorbeeld over het uitwisselen van personeel en nieuwe maatregelen zoals de aangepaste werktijdverkortingsregeling.

De Taskforce Arbeid staat in nauw contact met organisaties die een bijdrage kunnen leveren aan het oplossen van knelpunten. Daar zullen verschillende initiatieven en platformen uit voort komen. Er zijn gesprekken met onder andere het UWV, ABU en NBBU, Kasgroei en LTO Arbeidskracht. Laatstgenoemde lanceerde vorige week Help ons Oogsten, voor bemiddeling en payrolling.

De Taskforce Arbeid roept iedereen die een bijdrage kan leveren aan het oplossen van knelpunten in de agrarische arbeidsmarkt op hun initiatieven en ervaringen te delen, zodat ondernemers en werknemers zo snel mogelijk kunnen worden geholpen in deze crisistijd.

5.1.2 Werkgeverslijn Inventarisatie Personeelsbehoefte

Via de website van de Werkgeverslijn land- en tuinbouw wordt door middel van een formulier geïnventariseerd naar de personeelsbehoefte. Dit formulier wordt gebruikt om te inventariseren hoe groot het probleem van personeelstekort is. Op basis daarvan zullen de Werkgeverslijn, LTO Nederland, de sectorale organisaties als Glastuinbouw Nederland, de NFO en de regionale organisaties LTO Noord, ZLTO en LLTB kijken hoe zij kunnen helpen.

Als blijkt dat het probleem groot is, willen zij de getroffen organisaties/ondernemers na nadere afstemming in contact brengen met bedrijven, platforms of organisaties die hen in personeelsbehoefte kunnen of willen voorzien. Het is ook mogelijk dat partijen nu al aangeven graag benaderd te worden door uitzendbureaus. De Werkgeverslijn bemiddelt

zelf niet.

5.1.3 Werkgeverslijn Veel gestelde vragen

De Werkgeverslijn heeft een pagina ingericht met veel gestelde vragen omtrent Corona en de ontwikkelingen binnen de land- en tuinbouw. Werkgeverslijn zal er in overleg met LTO Nederland, de sectorale organisaties als Glastuinbouw Nederland, de NFO en de regionale organisaties LTO Noord, ZLTO en LLTB alles aan om de informatie actueel en juist te houden. Deze wordt meerdaags geüpdatet.

5.2 Taskforce Logistiek

Deze Taskforce is 19 maart opgestart en kwam bijeen voor een eerste inventarisatie. Voornaam aandachtspunt is de zogeheten Green Lane, waar de EU Transportraad aan werkt. Deze corridor voor vitale goederen moet ruimte bieden aan zaken die cruciaal zijn voor tuinbouwketens. De Taskforce onderhoudt nauw contact met de ministeries van LNV en van I&W en met Transport & Logistiek Nederland. Intentie is een opsomming van 'tuinbouwgoederen' te maken die gebruik moet kunnen maken van de Green Lane. Het draait om de definitie. Nu richt de Green Lane zich op voedsel en medicijnen. De Taskforce wil er zo'n inkleuring aangeven, dat bijvoorbeeld hommels, zaad en andere spullen van de toeleverende bedrijven de grenzen kunnen blijven passeren, ook als het tot een totaal 'Lock Down' mocht komen.

Tweede aandachtspunt van deze Taskforce is het luchtverkeer. Het aantal burgervluchten loopt snel terug. Dit beperkt de in- en uitvoer van tuinbouwproducten die tot nu toe met burgervluchten mee gingen. De Taskforce is in nauw contact met EVO Fenedex, die momenteel inventariseert wat er aan luchttransport (burger en vracht) beschikbaar is en blijft. Opdat daar straks optimaal gebruik van is te maken.

Derde aandachtspunt is de beschikbaarheid van chauffeurs. Het afsluiten van de grenzen van het Schengen-gebied legt forse beperkingen op aan buitenlandse chauffeurs. Ook dit knelpunt verdient volop aandacht en dient te worden opgelost, wellicht met pools van chauffeurs die geen andere vrachten meer kunnen transporteren. Hier ligt dus ook een link met de Taskforce Arbeid.

5.3 Taskforce Financiën

De Taskforce Financiën maakte 19 maart grote stappen met het uitwerken van één uniform formulier voor het loggen van schade. Met de ervaring van de Russische boycot is zo'n formulier vlot uit te werken, is de verwachting. Bedoeling is dat het geschikt is voor alle bedrijven in de tuinbouwketen. RVO is aangehaakt om het formulier op deugdelijkheid te checken. Het formulier komt beschikbaar met een goede instructie voor de ondernemers. Zie ook berichtgeving van Glastuinbouw Nederland. Bij al dit voorwerk past wel een disclaimer: dit loopt vooruit op het Noodfonds, dat er nog niet is.

6. Regiegroep

De Regiegroep had 20 maart haar tweede overleg. Sinds dit overleg is ook het ministerie van LNV erin afgevaardigd (in de persoon van Inge Lardinois). De Regiegroep constateerde dat er in enkele dagen al veel maatregelen zijn afgekondigd die de grootste nood lenigen. Het noodkrediet, banken die gedurende een half jaar de aflossingen stilleggen en de ODE-regeling die voor driekwart jaar 'eraf gaat'.

Het zal de komende periode zaak zijn om goed te monitoren waar de financiële pijn van de bedrijven nog zit. En welke extra regelingen, met bijvoorbeeld een Noodfonds, nodig

zijn om ervoor te zorgen dat in de kern gezonde bedrijven niet failliet gaat. De Regiegroep vraagt de Taskforce Financiën om daar aandacht aan te besteden. Eén element kan bijvoorbeeld zijn dat siertelers nu voor de vraag komen te staan of ze wel of niet investeren in nieuw plant- of stekmateriaal. Er is immers geen zicht op hoe lang en hoe ingrijpend de marktontwrichting zal aanhouden.

7. Noodkrediet en Noodfonds

Deze week (week 12) presenteerde het Kabinet ruimhartige regelingen om de eerste financiële nood bij bedrijven op te lossen, waaronder een Noodkredietregeling zoals bijvoorbeeld de regeling Borgstellingkrediet Landbouw (BL-C). Daarnaast schuiven banken de aflossingen op. Dit helpt enorm, maar kan toch niet afdoende blijken om te voorkomen dat in de kern gezonde bedrijven omvallen. De Taskforce Financiën inventariseert waar nog pijnpunten zitten, ter onderbouwing van de mogelijke aanvraag van een Noodfonds. Als dat er komt, is het van belang om een gedegen en betrouwbare registratie van schadeposten te hebben. De Taskforce werkt aan één uniform formulier voor loggen van schade. Dit zal geschikt zijn voor alle bedrijven in de tuinbouwketen. Het formulier zal binnenkort beschikbaar komen met goede instructie voor de ondernemers.

8. Wegvallen transportmogelijkheden

De tuinbouw maakt gebruik van burgervluchten voor transport van tuinbouwproducten. Het stilvallen van (lijn)vluchten raakt direct die in- en uitvoer. De Taskforce Logistiek brengt deze en andere knelpunten in beeld. En haakt vervolgens nauw aan bij organisaties (zoals EVO Fenedex en Transport & Logistiek Nederland) die bij andere sectoren tegen vergelijkbare problemen aanlopen. Voornaam aandachtspunt is ook de zogeheten Green Lane. Die corridor voor essentiële goederen moet ruimte bieden aan zaken die noodzakelijk zijn voor goed functionerende tuinbouwketens, meent de sector. De Green Lane is vooralsnog voor voedsel en medicijnen. De Taskforce werkt aan een lijst met 'tuinbouwgoederen' die essentieel zijn om de voedselproductie en -voorziening nu en in de (nabije) toekomst in stand te houden. Ook die zouden gebruik moeten kunnen maken van de Green Lane.

9. Werkbezoek LNV-minister Schouten

LNV-minister Schouten bracht donderdagochtend een werkbezoek aan een Chrysantenteler in Nootdorp. In het bijzijn van Jaap Bond (voorzitter van de Regiegroep Coronacrisis Tuinbouw) en Sjaak van der Tak (voorzitter Glastuinbouw Nederland) kon de teler haar in kort tijdsbestek een scherp en indringend beeld geven van de nood in de sierteeltsector. Na plots wegvallende vraag is hij nu genoodzaakt oogstrijp gewas te vernietigen. Personeel zit merendeels thuis en de schade loopt wekelijks fors op. Duidelijk werd dat dit niet op zichzelf staat; de hele keten van toelevering (stekmateriaal, bijvoorbeeld), handel en verwerking valt stil en is zwaar gedupeerd. Schouten dankte de teler voor het inzicht en complimenteerde Bond met de voortvarende aanpak waarop de tuinbouw met de Coronacrisis aan de slag is gegaan.

10. Coronacrisis Tuinbouw

Greenports Nederland coördineert en faciliteert voor tuinbouworganisaties de aanpak van de Coronacrisis. Hierbij inventariseren deelnemende organisaties de impact en het schadebeeld in de sector als gevolg van wereldwijde maatregelen om de Coronapandemie in te dammen. Ze werken vervolgens samen aan oplossingen voor collectieve knelpunten.

11. Deelnemende organisaties

Aan het GP NL overleg Coronacrisis Tuinbouw nemen de volgende organisaties deel: Anthos, AVAG, gemeente Westland, Glastuinbouw Nederland, Greenport Holland, GroentenFruit Huis, Greenports Nederland, KAVB, LTO Nederland, ministerie van EZK & LNV, NFO, Plantum, Rabobank, Royal FloraHolland, Topsector Tuinbouw & Uitgangsmateriaal, VBN en VGB.
